

عنوان اقدام پژوهی

چگونه توانستیم دانش آموزان پایه اول دوره ی دوم متوسطه

آموزشگاه هنرستان بتول آقا محمدی را به شرکت در نماز

جماعت آموزشگاه علاقه مند سازیم ؟

نام و نام خانوادگی : مریم امینی ۹۳۳۶۵۱۳۳

زهرا صفاری ۱۱۵۶۵۶۳۱

آذر جنبشی ۹۰۱۵۶۱۵۶

رشته تحصیلی : کادر اداری

پست سازمانی : معاونین

دوره ی تحصیلی: هنرستان بتول آقا محمدی

سال تحصیلی : ۱۳۹۵-۹۶

پروردگار متعال، خالق آدمی است او با تمام صفات و ویژگی های انسان و نیز سیر تکامل و رشد او بی کم و کاست آشناست. به همین جهت بهترین و کامل ترین برنامه تربیتی را نیز از طریق پیامبران شایسته خود برای انسان فرستاده و در اختیارش قرار داده است. تعلیم و تربیت مهمترین و والاترین وظیفه بزرگترین معلمان بشریت، پیامبران بزرگ خدا و امامان راهنما (ع) است. آنان که برای راهنمایی آدمی مبعوث شده اند سرچشمه های سعادت و نیک بختی را به روی او گشوده اند. پیش از آن راه بنمایانند همراهان خود را به خوبی شناخته و از راز و رمزهای وجود آنها و پیچیدگی های درونی و بیرونی شان آگاه گردیده اند.

در تعلیم و تربیت برای معلمان و مربیان و اولیاء نیز آشنایی با ویژگی های مخاطبان بیش از هر چیز دیگری مهم و حیاتی است. کسانی که قرار است تحت یک برنامه منظم و دقیق آموزشی و تربیتی، دانش، نگرش، توانایی بیشتر، بهتر و جدی تر کسب کنند، کار زمانی حساس تر و دقیق تر می شود که مخاطبان، دانش آموزانی باشند که هر نقش کوچکی تا ابد بر صفحه جان و اندیشه شان باقی خواهد ماند. این چنین است امام متقین، امیرالمؤمنین (ع) تعلیم و تربیت فرزند خویش را با تعلیم کتاب خدا و تأویل و درک فهم آن آموزش شریعت مقدس و حرام و حلال خدا آغاز و بر آن پافشاری می کند. یکی از مسائل مهم در تربیتی دینی دانش آموزان این است که به موازات آموزش تعلیم دینی و پرورش فکری و اعتقادی آنها، لازم است عواطف دینی نیز در آنها رشد و گسترش یابد. در نیمه نخست دوره جوانی اهمیت این امر بیشتر است. شرکت در مراسم مذهبی از قبیل نماز جماعت، نماز جمعه، مراسم اعیاد مذهبی، مراسم سوگواری در ماه محرم، مراسم شب های قدر، جلسات دینی و ... در پرورش عواطف دینی دانش آموزان بسیار موثر است. حضور در این قبیل برنامه ها پیوند قلبی آنها را با دین و معنویات افزایش می دهد و زمینه را برای شکوفایی ایمان فراهم می سازد. این پیوند قلبی با دین سرمایه ای گرانبها برای این دوره و دوره های بعدی است. در این جا باید به نقش منحصر به فرد نماز اشاره کنیم، نماز ارتباط قلبی انسان با پاد خداست و نقشی بسیار سازنده در تربیت روحی و اخلاقی انسان دارد. کسانی که با نماز آشنا هستند به پایگاه روحی و معنوی با ارزشی دسترسی دارند. نوجوانان به این پناه معنوی بیشتر نیازمندند. نوجوانانی که اهل نماز هستند در

صورتی که لغزش‌هایی داشته باشند با انگه به این ارتباط پیوسته و منظم، راحت‌تر می‌توانند از لغزش‌های خود بگریزند و خود را بسازند، از این رو نباید از نقش اساسی نماز در تربیت دانش‌آموزان غفلت کرد.

بیان مسأله

نماز به عنوان یک فریضه مذهبی دارای اثرات تربیتی در ابعاد مختلف فردی، گروهی، بهداشتی و روانی در محدوده خانواده می‌باشد. اجرای فریضه نماز در شکل‌گیری صحیح روابط میان اعضای خانواده نقش عمده‌ای دارد. با اجرای این فریضه خانواده به یک محیط مقدس تبدیل شده، روابط افراد دارای قداست و بزرگی می‌شود و نوجوان در محیط خانواده، نماز را در خود درونی ساخته، خود را ملزم به رعایت دستورات بهداشتی و اخلاقی می‌داند. خانواده‌ای که اعضای آن با برپایی نماز به طهارت درونی خود می‌پردازند پشوانه محکمی برای معنویت است که در مقابل ناملایمات زندگی آن‌ها را حمایت می‌کند.

چنین افرادی از نظر روحی توکل به خدا کرده، اعتماد به نفس داشته و در مقابل مصائب و مشکلات خود را نمی‌بازند. در نتیجه اختلالات روحی مانند اضطراب، نرس، افسردگی، از خود بیگانگی و خودکشی در چنین افرادی بندرت دیده می‌شود. (ماهنامه رشد، ۱۳۹۰) مدرسه بعد از خانواده دومین نهادی است که در تمایل و رغبت دانش‌آموزان به نماز بسیار مؤثر است. از آنجا که مدرسه از لحاظ روابط گروهی وسیع‌تر است دانش‌آموزان در آنجا روابط گسترده‌ای پیدا می‌کنند. آنان در روابط آموزشی با دوستان، همکلاسان، معلمان و اولیای مدرسه قرار می‌گیرند. نماز یک عمل عبادی است. وقادر است این روابط را از سطح آموزش بالا برده، در سطح تربیتی و فرهنگی قرار دهد.

در متون دینی مأمثل قرآن کریم، نهج‌البلاغه و کتاب‌های حدیث به خواندن نماز تأکید شده و آمده است: نماز، وسیله‌ای برای پاک شدن از خودبینی است. (نهج‌البلاغه، حکمت ۲۵۲) به درستی که نماز انسان را از کار ناشایست باز می‌دارد. (عنکبوت، آیه ۴۵) نماز به پا دارید و زکات را ادا کنید و با این وسیله روح و جسم خود را نیرومند سازید و بدانید هر کار خیری برای خود از پیش می‌فرستید آن را نزد خدا خواهید یافت که محققاً خداوند به هر کار شما پیناست. (سوره بقره، آیه ۱۱۰)

در مدرسه هنگامی که نوجوانان و جوانان در موقعیت‌های مختلف اوقات تحصیل، هنگام شنیدن اذان، در کلاس یا در راهروی مدرسه بدون هیچ تکلفی مشاهده کنند که معلمان و مربیان مشتاقانه به سوی نماز می‌شایند، در اثر احساس همانندسازی به شوق و رغبت در می‌آیند و به اقامه نماز گرایش فزون‌تری پیدا می‌کنند.

هر قدر شخصیت الگوهای تربیتی و پرورشی برای دانش‌آموزان، محبوب و دوست داشتنی‌تر باشد تأثیر پذیری آنها افزایش می‌یابد. روشن است که هرگز نباید به اجبار و تحمیل و فشار، دانش‌آموزان را به نماز وادار کنیم. در عوض شایسته است پیش از هر چیز، جاذبه‌های رفتار خود را در بیان ارزش‌ها، با فراهم کردن مقدمات نماز افزایش دهیم. اگر چنین فضایی بر مدارس حاکم باشد، روحیه معنوی دانش‌آموزان افزایش می‌یابد و در نمازخانه‌ی مدرسه ارتباط شوق انگیز همسالان گسترش می‌یابد. (فائمی، ۱۳۷۱، ص ۱۷)

نماز آرامش دهنده دلها، اصلاح کننده فرد و اجتماع است و عاملی است که موجب رهایی افراد از تنبلی، گناه، نهایمی و دیگر رفتارهای زشت می‌شود و یکی از راههای تربیت دینی دانش‌آموزان یاد دادن نماز و شرکت دادن آنها در نماز جماعت می‌باشد.

مطلوب این بود که اکثر دانش‌آموزان در نماز شرکت نمایند. اما این تصور صحیح نبود. زیرا تعدادی کمی از دانش‌آموزان در نماز جماعت مدرسه حاضر می‌شوند و این مهمترین مسأله‌ای بود که توجه محقق را به خود جلب کرده و باعث شد که اقدام به این تحقیق نماید که راه‌های افزایش علاقه دانش‌آموزان برای شرکت در نماز جماعت مدرسه کدام عوامل هستند؟

اهمیت و ضرورت تحقیق:

تشویق برخلاف تنبیه که از عوامل باز دارنده است از عوامل وادار کننده است و به انسان نیرو و انرژی می‌دهد. فردی که تشویق می‌شود از کار خود احساس رضایت می‌کند و همین احساس رضایت جلوی خستگی و بی‌میلی او را می‌گیرد. البته بعضی از افراد آنقدر به هدف‌های خود مومن هستند که نیازی نیست کسی آنها را تشویق کند و خود مشوق خوبی هستند اما همه افراد این طور نیستند بخصوص نوجوانان برای

رسیدن به هدف های خود نیاز به تشویق دارند. به طور کلی بشارت یکی از وظایف پیامبران است یک رهبر دینی به وسیله تشویق می تواند افراد را در تمامی جنبه های دینی به حرکت و تکاپو وادار نماید.

قرآن کریم در آیه ۵۶ سوره انفال گوشزد می نماید که تشویق انسان را بزرگ می کند و به او نیرو می دهد.

با توجه به اهمیت و تأثیر نماز جماعت در پنداشت روانی، روحی، فردی، اجتماعی و تأثیر تشویق در برانگیختن افراد به فضایل اخلاقی بخصوص اقامه نماز به صورت جماعت در مدرسه لازم است تا تحقیقی در زمینه تشویق و ترغیب نوجوانان به نماز جماعت انجام شود و نتایج این تحقیق مورد استفاده برنامه ریزان آموزشی و پرورشی، اولیا و مربیان و سایر دست اندر کاران مدرسه قرار گیرد.

توصیف وضعیت موجود

اینجانب مدت ۲۰ سال با دانش آموزان سر و کار دارم. در آموزشگاه ها بعضی این دانش آموزان با انگیزه زیادی در نماز جماعت مدرسه شرکت نمی کنند، برخی از آن ها در زمان برگزاری نماز در کلاس می مانند یا در گوشه ای از حیاط مدرسه به بازی مشغول می شوند، برخی دیگر بدون وضو در نماز حاضر می شوند، بیشتر آن ها در حین برگزاری نماز جماعت با یکدیگر صحبت می کنند، عده ای از آن ها مهر یکدیگر را به کناری می اندازند، برخی با یکدیگر شوخی کرده و یا صدای بلند می خندند، حتی در بعضی موارد باهم شوخی یا دعوا نیز می کردند با توجه به این که قبل از شروع نماز دقایقی را جهت آموزش نماز و مقررات مربوطه اختصاص می دادم و همچنین در خصوص فضایل نماز صحبت می کردم بازهم بیشتر دانش آموزان نسبت به نماز بی توجه بوده و با بی میلی در نماز شرکت کرده و نظم نماز را برهم می زدند؛ از این رو تصمیم گرفتم به طور علمی به رفع این مشکل بپردازم.

امام علی (ع) نماز رحمت الهی؛ «اگر نماز گزار بداند که چقدر از رحمت (خداوند تعالی) او را گرفته است، سرش را از سجده بر ندارد». «انسان حریص و کم طاقت آفریده شده است؛ هنگامی که بدی به او رسد، بی تاب می کند و هنگامی که خوبی به او رسد، مانع دیگران می شود مگر نماز گزاران، آنها که نمازها را مرتباً به جای می آورند.

باتوجه به اهمیت نماز اگر من به این مسأله به طور علمی بپردازم باعث می شود که علاقه ی دانش آموزان به نماز بیشتر شود، یا میل و رغبت و انگیزه ی الهی در نماز جماعت مدرسه شرکت کنند و نظم و آداب نماز را در حین اجرای نماز رعایت کنند حتی باعث می شود دانش آموزان در آینده افرادی نماز خوان بار آیند و تأثیر مثبتی روی اطرافیان خود نیز داشته باشند. ولی اگر به این مسأله به طور علمی نپردازم و علاقه و انگیزه ی بچه ها را نسبت به نماز به خصوص نماز جماعت مدرسه افزایش ندهم ممکن است علاقه و انگیزه ای در دانش آموزان نسبت به نماز ایجاد نشود و بی نظمی در نماز جماعت مدرسه بیشتر شده و از تعداد شرکت کنندگان در نماز کاسته شود. همچنین امکان دارد در آینده نیز نسبت به نماز کم اهمیت بوده و آن را سبک شمارند که آثار مخربی در زندگی فردی و اجتماعی آنان خواهد گذاشت.

وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ. و نماز را برپا دارید، و زکات بپردازید و با رکوع کنندگان رکوع کنید. قرآن کریم دستور داده تا مسلمانان نماز را به بهترین و زیباترین شکلش، که جماعت است بخوانند. حتی در قبل از اسلام، در ادیان گذشته نیز، نماز جماعت مورد تأکید خداوند بوده است. روایات اسلامی در پاداش و ارزش نماز جماعت فراوان است. در حدیث معروفی که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) از جبرئیل نقل کرده اند، می فرمایند: خداوند متعال وعده داده است که اگر عدد حاضران در نماز جماعت بیش از ده نفر باشد، اگر تمام دریاها مرکب و درخت ها قلم و جن و انس و ملائکه بنویسند، نتوانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند. بر اساس احادیث گهربار معصومین (علیهم السلام) رفتن به مسجد برای شرکت در نماز جماعت و درک نماز جماعت از ابتدای تکبیر الاحرام اجر و پاداش بسیار زیادی دارد و نماز جماعت کوتاه و مختصر بر نماز طولانی برتری دارد؛ و نیز پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرموده اند: «در نماز جماعت حاضر شوید، اگر چه با دشواری و سختی باشد».

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمودند: «در زمان پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) مردی به علت نایبایی در نماز جماعت شرکت نمی کرد.

روزی به خدمت پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) رسید و عرض کرد: من نابینایم و صدای اذان را می شنوم، اما کسی نیست که دستم را بگیرد و مرا به مسجد بیاورد حضرت فرمودند: طنابی از خانه تا مسجد قرار بده و با آن خود را به نماز جماعت برسان.»

گرد آوری شواهد (۱)

با توجه به اطلاعاتی که در بیان مسأله توصیف شد بعضی شرکت کنندگان درحین برگزاری نماز با یکدیگر صحبت کرده و نظم نماز را برهم می زدند. این عمل با گذشت حداقل ۳ هفته از برگزاری نماز هر روز تکرار شده و روز به روز از علاقه و انگیزه ی دانش آموزان کاسته شد. بنابراین، اطلاعاتی را از طریق پرسش نامه بدست آوردم که در بررسی از آن مشخص شد که: همه آنها دوست دارند نماز بخوانند و در نماز جماعت شرکت نمایند.

در پاسخ به سؤالاتی از قبیل:

" آیا در خانه نماز می خوانند؟ "

۱۳٪ درصد جواب مثبت ۶۸٪ درصد جواب منفی داده اند و ۱۸٪ درصد گفته اند که گاهی اوقات نماز می خوانند.

« چه کسانی در خانه شما نماز می خوانند؟ »

۲۲٪ درصد گفته اند، والدین آنها، نماز می خوانند و ۵۹٪ درصد بیان داشته اند، هیچ کس در خانه ی آنها نماز نمی خواند. و ۱۸٪ درصد گفته اند فقط مادرشان نماز می خواند. این آمار نشان می دهد، خانواده های برخی از آن ها اهل نماز بوده و می توانند الگوهای خوبی برای فرزندان خود باشند.

مصاحبه با بعضی از خانواده های دانش آموزان و مصاحبه با همکاران خود که سابقه کاری آنها بیشتر از بنده بوده است اکثر اولیای این دانش آموزان معتقد بودند که فرزندانشان در منزل نماز نمی خوانند ولی گاهی اوقات در نماز جماعت هایی که در مسجد در ماه های رمضان و دهه ی اول محرم برگزار می شود شرکت

می کنند. عده ای از آنها هم گفتند که فرزندانشان گاهی اوقات نماز می خوانند و در نماز خواندن خود سهل انگاری زیادی دارند و به درستی نمازهای خود را نمی خوانند و هر چه آنها را نصیحت می کنند گوش نمی دهند .

بعضی از همکاران هم معتقد به این موضوع بودند که شرکت دانش آموزان در نماز جماعت مدرسه از روی علاقه نیست و اکثر آنها در زنگ نماز یا نمی آیند یا دیر به نماز جماعت می آیند

گرد آوری اطلاعات

بعد از رویت این مسئله شروع به جمع آوری شواهد نمودم تا وجود مسئله را تایید کند و در حل آن راهکارهایی ارائه نمایم و برای رسیدن به جواب سوالاتی که داشتم از روشهای زیر استفاده نمودم .

۱- مصاحبه ، طی مصاحبه ای که با بعضی از خانواده های دانش آموزان و همکاران خود داشتم از آنها این سوال را پرسیدم که «مهمترین دلایل عدم شرکت دانش آموزان در نماز جماعت مدرسه چیست ؟» و آنها نیز پاسخ های زیر را دادند:

متنوع نبودن برنامه های نماز - محیط زندگی - نداشتن الگوی مناسب - واگذاری مسئولیت ها به افراد خاص و بر انگیزتن حس حسادت بین دانش آموزان - عدم استفاده از تشویق - توسل به زور و اجبار - اهمیت ندادن به نماز مدرسه، از طرف معلمان و کادر مدرسه و عدم شرکت آنان در نماز

بعد از انجام این مصاحبه ها و لیست کردن دلایلی که از سمت همکاران و خانواده ها برای عدم استقبال دانش آموزان به نماز جماعت عنوان شده بود از آنها راهکارهایی برای شرکت بیشتر دانش آموزان در نماز جماعت خواستم که آنها هم راهکارهای زیر را به بنده پیشنهاد دادند :

اهمیت خانواده ها به نماز و تشویق فرزندانشان به نماز خواندن .

اهمیت به نماز در مدرسه و شرکت معلمان در نماز جماعت مدرسه .

متنوع کردن برنامه های نماز جماعت .

تقسیم مسئولیت به صورت چرخشی، به طوری که تمام دانش آموزان در برگزاری نماز سهیم باشند. تبلیغات کافی و سازنده.

استفاده از تشویق، اهداء جایزه و بخش شیرینی در مواقع لزوم.

برگزاری مسابقه، خواندن شعر و قصه گویی بین بعضی از نمازها.

عدم توسل به زور و اجبار و اختیاری کردن شرکت در نماز جماعت.

مطالعه کتب، مقالات و مجلات مرتبط با این موضوع:

با توجه به مطالعاتی که انجام دادم و کتابها، مقالات و مجلاتی که در این زمینه مطالعه کردم که این مقالات هم یاریگر بنده در انجام پژوهشم بود و هم متوجه شدم که کسانی بودند که قبل از بنده با این مشکل مواجهه شده بودند

آقای داود راعی در کتاب خود در مقاله ای تحت عنوان (راه های علاقه مند کردن دانش آموزان به نماز) راههای درمان آسیب های اجتماعی نماز گریزی دانش آموزان را به شرح زیر معرفی می کند

۱- به کارگیری روش محبت

۲- استفاده از روش الگویی

۳- روش تذکر

۴- نقل یا نمایش قصه ها و خاطره های زیبا در ارتباط با اهمیت و عظمت نماز

۵- احداث و زیباسازی مساجد و نمازخانه ها

۶- ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری امام جماعت مساجد و مدارس است. خلق و خوی نیکوی امام مسجد و مهارت اجتماعی او در برقراری ارتباط با نمازگذاران فوق‌العاده مؤثر است. اثر رفتار مناسب و حاکی از احترام مشاهده نمایند، به نماز علاقمند می‌شوند

۷- بیان رمز و راز نماز و آثار آن

راهکارهای پیشنهادی

۱- تشکیل جلسه آموزشی و تربیتی ویژه والدین با حضور افراد کارشناس ۲- استفاده از روش تدریس همیار نماز ۳- برگزاری جشن نماز ۴- تهیه دفترچه نماز ۵- بازی کارت های نماز ۶- تهیه و تکثیر جدول نماز برای فراگیران در خانه ۷- بیان داستان هایی در رابطه با نماز از بزرگان و استفاده از سی دی های آموزشی نماز ۸- دادن کارت نماز ۹- پذیرایی از دانش آموزان ۱۰- استفاده از هر فرصت و موقعیت

علی حاجی بابایی در وبلاگ خود مهم ترین راهکارهای جذب دانش آموزان به نماز جماعت را با توجه به خلاصه ای از ۹۰ تحقیق فرهنگیان در خصوص نماز به شرح زیر معرفی می کند

۱- تبیین اثرات نماز ۲- تکریم و شخصیت دادن به دانش آموزان ۳- نشاط آفرینی فرهنگی و اعتقادی و خود باوری در دانش آموزان ۴- ایجاد رابطه قوی دینی بین معلم و دانش آموز ۵- داشتن نمازخانه جذاب و عالی و استفاده از رنگ های دلپذیر ۶- باز گو نمودن اهمیت و ضرورت نماز به اولیا دانش آموزان ۷- اجرای مسابقات مختلف در خصوص نماز و اهدا جوایز به دانش آموزان برتر ۸- داشتن دوستان دینی در مدرسه ۹- شرکت معلمان، مدیر، معاون، در کنار دانش آموزان در نماز جماعت ۱۰- برگزاری نمایشگاه در خصوص نماز از آثار دانش آموزان ۱۱- توزیع کتب دینی و اخلاقی ساده ۱۲- معرفی دانش آموزان نماز گزار و تشویق آنان در حضور دیگران ۱۳- دادن هدیه به هنگام نماز به دانش آموزان ۱۴- استفاده از دانش آموزان خوش صدا برای اذان و ... ۱۵- پخش فیلم های آموزنده در آموزشگاه در خصوص نماز ۱۶- ارتباط مستمر با مساجد و نماز جمعه ۱۷- بیان احادیث شیوا و تبلیغ در خصوص نماز ۱۸- استفاده از روحانیون جوان و شاداب و تاثیر گذار ۱۹- داشتن سخنرانی کوتاه و مفید در بین نماز ها ۲۰- اقامه نماز در منزل توسط

والدین ۲۱- برگزاری همایش نماز برای دانش آموزان ۲۲- برگزاری همایش نماز برای اولیا ۲۳- داشتن گفتگوی صمیمی با دانش آموزان در خصوص نماز ۲۴- داشتن میزگرد دانش آموزی در خصوص نماز با رهبری کادر مدرسه ۲۵- فعال نمودن شورای مدرسه و انجمن اولیا و دانشن مصوبات اجرایی در خصوص نماز ۲۶- ارائه الگوی عملی مناسب به دانش آموزان ۲۷- معرفی چهار هیئت دینی و ذکر موفقیت های آنان ۲۸- برگزاری اردو های زیارتی و سیاحتی ۲۹- انتخاب بهترین زمان آموزشگاه بعد از اوقات شرعی برای نماز ۳۰- بیان داستانها و قصه های در خصوص نماز ۳۱- استفاده از تمثیل و شعر و ادبیات در سخنرانی در خصوص نماز ۳۲- معرفی دانش آموزان نماز خوان و مومن به صورت منطقه ای به کلیه مدارس ۳۳- چاپ عکس دانش آموزان نماز خوان در جراید محلی ۳۴- ارائه سی دی های آموزشی به دانش آموزان در خصوص نماز ۳۵- اختصاص زمان کوتاهی در آغاز کلاس به بیان آثار نماز توسط همه دبیران در کلاس ۳۶- اختصاص دو روز در هفته در مراسم آغازین به مباحث نماز ۳۷- ایجاد رفتار دوستانه برای شرکت در نماز و نبود زور و اجبار ۳۸- ایجاد سرویس های بهداشتی مجهز در مدارس ۳۹- رفتار و کردار عملی کادر مدرسه ۴۰- داشتن کتابخانه غنی با کتاب های سودمند در خصوص نماز

مهمترین علل عدم حضور دانش آموزان در نماز جماعت توسط خانم مریم حمیده زاده خنکنار مربی امور تربیتی مدارس متوسطه اول شهرستان قائمشهر در کتاب خلاصه تجربه های برتر مربیان و معلمان در فعالیت های تربیتی مدارس به شرح زیر آمده است:

۱- آگاه نبودن دانش آموزان از اهمیت و فضیلت نماز جماعت ۲- نداشتن امکانات خوب و مناسب و سرویس های بهداشتی ۳- عدم تشویق مکرر دبیران به نماز و اهمیت آن ۴- پایبندی نبودن دوستان برای هم دیگر به نماز و شناخت آن ۵- نداشتن سجاده و جاکفشی و جا مهربی مناسب در نماز خانه ۶- نداشتن ظاهر مناسب نماز خانه و بد بو شدن آن از طریق جوهراب دانش آموزان

جعفر علما، در پایان نامه کارشناسی خود، به نقل از عبدالرسول احمدی، علاوه بر نظر همکاران مهمترین علل عدم شرکت دانش آموزان در نماز جماعت را موارد زیر می داند:

تبلی و سستی دانش آموزان - عدم دانستن فایده و اثرات نماز در زندگیشان - بلد نبودن نماز - چون می بینند بعضی نماز می خوانند اما نماز در زندگی آنها تأثیری نداشته و رفتار خوبی ندارند - عدم توجه والدین به نماز. تحقیق دیگری که در مجله تربیت (۱۱۰ و ۱۱۱) توسط دو نفر فرهنگی انجام گرفته ، در پاسخ به این سؤال که «چرا نماز نمی خوانید؟» ، مخاطبان علاوه بر دلایل فوق گفته اند :

برنامه های مدارس به گونه ای نیستند که انسان به نماز تشویق شود.

مدرسه ما جایی برای نماز خواندن ندارد .

نمازخانه و موقت ها کثیف هستند.

دکتر محسن ایمانی (۸۲) در مقاله خود می گوید: انجام عبادت در دانش آموزی موجب ملکه شدن این رفتار در وجود آنها می گردد و اگر بخواهیم افراد با عبادت خو بگیرند ، باید دوره دانش آموزی را مفتاح بشماریم .

وی، نقش الگو ، تبلیغ صحیح ، تبشیر، تشویق ، تقویت ، تسهیل، تذکر و یاد آوری و نقش حمایتگری را در آوردن دانش آموزان به میدان عبادی، مؤثر می داند و می گوید : چون دانش آموزان، بسیاری از حرکات و رفتارها را از طریق تقلید کردن از دیگران می آموزند ، پس باید برای آموزش نماز، الگویی مناسب در معرض دید آنها قرار دهیم و به این شعر سعدی استناد می کند که گفته :

وی ، حضور معلمان را به صورت عملی در انجام عبادات ، جهت تأثیر در الگوپذیری و تشویق دانش آموزان، مؤثر می داندایشان در مورد تبلیغ می گوید : وقتی اثر تبلیغ در گرایش انسانها به مسلک و مرام های مختلف و حتی خرید اجناس این قدر مؤثر است ، پس با استفاده از تبلیغات ، می توانیم دانش آموزان را به سوی نماز و عبادت جذب کنیم . و تشویق به جا و مناسب را نیز بسیار مؤثر می داند و می گوید : با استفاده از تقویت ، راه افزایش رفتار را در دانش آموز هموار کرده ، در انجام عبادات و نماز سخت گیر نباشیم ، برای دانش آموز سهیلانی در نظر بگیریم ، آثار نماز را با تذکر دادن به یاد دانش آموزانمان آورده و در برخورد

آنها با شبهات به پاریشان بشتابیم و آرامش را به آنها باز گردانیم. غلامحسین حیدری (۸۶) در مقاله ی خود آورده ، بهتر است برای جذب دانش آموزان از این راهها استفاده نماییم

- استفاده از تشویق و تحسین .

- آمادگی عقیدتی، به این معنی که مربیان باید از دانش آموزی و پیش از سن تکلیف ، دانش آموزان را در فرا گیری احکام و شرایط برپایی نماز یاری دهند و در زمان به وجود آمدن گرایش در آنان ، زمینه انجام عمل را برایشان فراهم نمایند .

- میانه روی که نماز نباید خسته کننده باشد.

- بیان آثار نماز برای دانش آموزان که نماز باعث جلوگیری از غرور ، جلب رحمت پروردگار ، نزدیکی با خدا و... می شود. - بر پایی نماز جماعت باعث می شود که دانش آموزان با دیدن نظم و انضباط و جمعیت دوستان خود، برای شرکت در نماز تشویق شده و کم کم به آن روی آورند.

- آسان گیری در نماز ، از مواردی است که ایشان به آن معتقد است و بیان می دارد : باید طوری با دانش آموز برخورد کرد که احساس جبر و خستگی نکند و نماز برای او رنج آور و کسل کننده نباشد . حتی اگر دانش آموز نماز را ترک کرد و حواسش پرت شد ، او را سرزنش نکنیم

استفاده از پرسش نامه ؛

با توجه به این که استفاده از پرسشنامه یکی از بهترین راههای جمع آوری اطلاعات می باشد ، پرسشنامه هایی را مشتمل بر شش سوال بسته پاسخ و باز پاسخ طراحی کرده و به صورت تصادفی آنها را در اختیار دانش آموزان قرار دادم که نتایج زیر بدست آمد :

همه دوست دارند نماز بخوانند ؛ نماز و مقدمات نماز تا حدودی را بلدند ، در خانواده ی بعضی از آن ها ، والدین نماز می خوانند ، تعدادی از آنان شرایط خواندن نماز جماعت را بلد نیستند ، تعداد کمی هم گفته اند : نمازمان را در خانه هایمان می خوانیم .

استفاده از فرم فراوانی رفتار :

براساس فرمی که برای نشان دادن تعداد شرکت کنندگان و وضعیت نظم آن ها تهیه کرده بودم . در سه هفته و هفته ای سه روز از فرم استفاده نمودم و با ثبت تعداد شرکت کنندگان ، اطلاعاتی به دست آوردم .

انتخاب راه حل

پس از تفسیر و تجزیه و تحلیل اطلاعات ، راه حل های زیر به دست آمد :

- ۱- جذاب کردن نمازخانه با استفاده از رنگ های شادوجذاب .
- ۲- شرکت مدیر ، معاون و معلمین در کنار دانش آموزان در نماز جماعت .
- ۳- اختصاص بهترین زمان برای برگزاری نماز جماعت .
- ۴- داشتن رفتار و گفتگوی صمیمی با دانش آموزان درخصوص نماز .
- ۵- اقامه ی نماز در منزل توسط والدین .
- ۶- اجرای مسابقات مختلف درخصوص نماز و اهداء جوایز ارزنده به دانش آموزان برتر .
- ۷- بیان ضرورت واهمیت نماز برای دانش آموزان و اولیای آن ها .
- ۸- بیان داستان ها و قصه های مختلف ، جذاب و تأثیرگذار در خصوص نماز .
- ۹- برگزاری اردوهای زیارتی و سیاحتی و آموزش غیرمستقیم نماز با استفاده از این اردوها .
- ۱۰- استفاده از دانش آموزان برای اذان گفتن ، مکبر شدن و ... به طور چرخشی .

۱۱ - دادن الگوی عملی به دانش آموزان .

۱۲ - فرار دادن بخشی از کتاب خانه به کتاب های مفید و مناسب در خصوص نماز.

۱۳ - استفاده از نظرات و سلیقه های دانش آموزان در تزئین نمازخانه ی مدرسه .

۱۴ - استفاده از نشویق مناسب ، مؤثر و به موقع جهت افزایش همکاری دانش آموزان در اجرای نماز .

۱۵ - اختصاص زمان کوتاهی از کلاس ها جهت آموزش نماز به بچه ها.

۱۶ - استفاده از روش محبت به جای زور و اجبار برای شرکت دانش آموزان در نماز.

۱۷ - برگزار کردن جشن نماز در مدرسه و دعوت از اولیای دانش آموزان .

۱۸ - فرهنگ سازی وسیع در خصوص نماز در بین دانش آموزان مخصوصاً خانواده های آنان.

۱۹ - دعوت از روحانی محل جهت برگزاری نماز .

۲۰ - بردن دانش آموزان به مسجد برای شرکت در نماز جماعت محله .

۲۱ - پذیرایی از دانش آموزان با شیرینی و شکلات و ... در اعیاد و مناسبت های مذهبی بین دو نماز.

انتخاب راه حل یا راه حل ها

راه حل های ۱ ، ۲ ، ۴ و ۵ با توجه به خصوصیات ذاتی و تأثیر پذیری شدید آنان از محیط و اطرافیان مورد تأیید فرار گرفته و آن ها را به مرحله ی اجرا در می آورم .

با توجه به اینکه راه حل های ۶ ، ۷ ، ۸ ، ۱۰ ، ۱۲ و ۱۴ جنبه ی آموزش غیرمستقیم دارند و تأثیر گذاری بسیار بالای این نوع آموزش این راه حل ها تأیید شده و به مرحله ی اجرا در می آورم .

راه حل ۱۱ . باتوجه به فرمایش پیامبر اسلام (ص) که فرمودند: قلب دانش آموزان رفیق‌تر و آماده پذیرش خیر است. وقتی خداوند مرا برای بشارت و انداز مردم مبعوث کرد، سائلخورده‌ها با من مخالفت کردند، اما دانش آموزان با من پیمان بستند» (به نقل از محجۃ البیضاء، جلد ۳)، «این فرمایش رسول اکرم (ص) نشان دهنده تربیت پذیری و الگو پذیری دانش آموزان است» (ابطحی، ۱۳۷۶، ص ۱۰۰). تأیید شده و به مرحله ی اجرا در می آورم.

راه حل های ۱۳ ، ۱۶ ، ۱۷ و ۲۱ با توجه به این که دانش آموزان در سنین دانش آموزی ونوجوانی دوست دارند به آنان بها داده شود و مورد توجه اطرافیان مخصوصاً معلمان فرارگیرند تأثیرگزاری این راه حل ها زیاد بوده ومورد تأیید وبه مرحله ی اجرا درمی آورم .

راه حل ۱۸ . تهاجم فرهنگی همه جانبه و عظیم دشمنان حتی در روستاهای کوچک و دور افتاده هم رخنه کرده و ازهمان دوران دانش آموزی ، فرهنگ غنی نماز و اسلام را از بچه ها دور نگه داشته وانان را پافرنگ فاسد خود پرورش می دهند و مناسفانه خانواده ها هم در این تهاجم ، آگاهانه یا ناآگاهانه مسیر ولوازم پیروزی دشمنان اسلام را فراهم می کنند. به همین دلیل این راه حل تأیید شده و به مرحله ی اجرا در می آورم.

اعتباربخشی راه حل یا راه حل ها

راه حل ها را در اختیار پیش نماز مدرسه که ازبین همکاران انتخاب شده است ، قرار دادم و نظرشان را در خصوص مفید بودن آن ها جویا شدم . ایشان پس از بررسی و دقت درراه حل های انتخاب شده آن ها را تأیید کردند.

همچنین در جلسه ی شورای دبیران راه حل های انتخاب شده را جهت اعتبار بخشی و نظرخواهی همکاران مطرح کردم کلبه ی حاضران درجلسه راه حل ها را مناسب دانسته و در اجرای آن ها قول همکاری دادند.به

مدت سه هفته راه حل ها را روی کلیه ی دانش آموزان شرکت کننده در نماز جماعت اجرا کردم که نتیجه ی بسیار خوبی داشت .

همچنین طبق تجربیات ۲۰ ساله ی من که در مدارسی که تدریس می کردم و نماز جماعت برگزار می شد این راه حل ها نتیجه ی خوبی داشته اند ؛ بنابراین این راه حل ها مورد اعتبار قرار می گیرند.

اجرای راه حل یا راه حل ها

برای اجرای راه حل های ۱ و ۱۳ ابتدا نمازخانه را رنگ زدیم ، با کمک و همکاری دانش آموزان و همکارم شیشه ها ، سفید و دیوارهای نمازخانه را تمیز و گردگیری کردیم و کف آن را با فرش های نو که توسط مدیر تهیه شده بود پوشاندیم ؛ سپس برای زیبا سازی و تزئین هر چه بهتر نمازخانه از دانش آموزان خواستم نقاشی هایی باموضوع نماز کشیدند و در تابلوی نمازخانه نصب کردند.

جاکفشی مناسبی در نمازخانه قراردادم که به منظم شدن نحوه ی قرار گرفتن کفش ها کمک زیادی کرد همچنین برای منظم شدن صف های نماز با کمک همکار پیش نمازم نوارهای پارچه ای سفید جهت قرار دادن مهر نمازگزاران بر روی آن تهیه کردم که نظم خاصی به صفوف نماز داد.

برای اجرای راه حل ۶ بین دانش آموزانی که قسمت های بیشتری از نماز را بلد بودند مسابقه ای در مدرسه برگزار کردیم . همچنین مقرر شد بروشورهایی تهیه کنیم که با استقبال بچه ها مواجه شد.

در اجرای راه حل ۲۱ در دومورد از تولد امامان در بین نماز ظهر و عصر از شرکت کننده های نماز جماعت با شکلات پذیرایی شد . و با بچه ها و پیش نماز قرار گذاشتیم در تولد امامان و دیگر اعیاد مذهبی بین دو نماز پذیرایی داشته باشیم، که البته بچه ها نیز در صورت تمایل به طور داوطلب می توانند میزبان این پذیرایی شوند.

جهت اجرای راه حل ۱۴ برای تشویق دانش آموزان در شرکت فعال در نماز و رعایت نظم در حین اجرای نماز و همچنین یادگیری بهتر نماز توسط بچه ها ، با کمک همکارم کارت هایی را طراحی کرده ایم. دانش

آموزی که روزهای بیشتری در هفته در نماز شرکت می کند با دریافت کارت تشویق می شود. و همچنین دانش آموزان منظم هدایایی داده شود.

در اجرای راه حل ۱۵ من و تنها همکارم روزانه ده دقیقه ی اول ساعت اول را به آموزش نماز اختصاص داده ایم البته این راه حل تا زمان یادگیری کامل نماز توسط بچه ها ادامه خواهد داشت.

در اجرای راه حل های ۲ و ۴ رفتار دوستانه و صمیمی یا دانش آموزان در پیش گرفتیم و روزانه چند دقیقه قبل از نماز با بچه ها در خصوص نماز جماعت و فضیلت های آن صحبت های دوستانه کردیم .

جهت اجرای راه حل های ۵ و ۷ از پیش نماز خواسته در هفته یک روز به مدت ۱۵ دقیقه بعد از نماز در خصوص اهمیت و ضرورت نماز برای دانش آموزان صحبت کند ، همچنین طی سه مرحله برای اولیای دانش آموزان جلسه برگزار کردم و از مدیر دعوت کردم و در زمینه ی نماز و اهمیت آن صحبت هایی را ارائه دادند.

جهت اجرای راه حل ۸ دقایقی را جهت بیان داستان های نماز با همکاری دیگر همکارم اختصاص دادیم.

در اجرای راه حل ۱۰ با همکاری و کمک پیش نماز و خود دانش آموزان آن ها را گروه بندی کردم و اسامی آن ها را طبق جدولی در تابلوی نمازخانه نصب کرده تا به نوبت مکبر شده و اذان بگویند که این روش با استقبال بچه ها روبه رو شد .

در خصوص اجرای راه حل ۱۱ ، بخش کلیپ صحرای کربلا را برای دانش آموزان بخش کردم ، آن ها در قسمتی از این کلیپ نماز خواندن امام حسین (ع) و یارانش را در سخت ترین شرایط جنگ دیدند ، همچنین از پیش نماز خواستم تا در خصوص الگو قرار دادن امام حسین (ع) مطالبی را در بین دو نماز برای بچه ها بیان کردند.

توصیف وضعیت مطلوب

پس از اجرای راه حل های انتخاب شده حصول نتیجه ی مثبت مبنی بر شرکت باعلاقه و انگیزه ی دانش آموزان در نماز جماعت مدرسه ، مشاهده نمودم که در زمان برگزاری نماز هیچ دانش آموزی در کلاس نمی ماند ، و همچنین دانش آموزان به طور مرتب قبل از نماز وضو می گرفتند و اشکالاتی که در وضو گرفتند داشتند از من یا پیش نماز می پرسیدند . در حین اجرای نماز جماعت نظم را برهم نزده و یا یکدیگر صحبت نمی کردند . نه تنها مهر یکدیگر را به کناری نمی انداختند بلکه در مواردی هم با احترام مهرها را جابه جا می کردند .

گرد آوری شواهد دو

برای بررسی نتایج حاصله و سنجش میزان تغییر دانش آموزان رفتار آن ها را مورد مشاهده قرار دادم . با مصاحبه ای که با اولیای دانش آموزان داشتم بیشتر آن ها اظهار داشتند که بچه هایشان در منزل نماز می خوانند . همچنین پیش نماز مدرسه اظهار داشتند که دانش آموزان شرایط خواندن نماز جماعت را دوست دارند و مقررات مربوطه را رعایت می کنند .

سؤالاتی که از بچه ها در خصوص نماز پرسیدم نشان دهنده ی این امر بود که بیش از ۸۰ درصد آنان به نماز جماعت علاقه مند شده بودند . همچنین از مکان برگزاری نماز جماعت در مدرسه راضی بودند و حدود ۳۰ درصد آنان گفتند که والدینشان در خانه نماز می خوانند .

نتیجه گیری

با انجام این اقدام پژوهی نتیجه گرفتم که :

۱- اگر در تربیت دینی از روش های غیر مستقیم مثل نمایش و شعر و قصه و خاطره گویی و تشویق های کلامی و متنوع استفاده شود و مورد نقد و بررسی توسط دانش آموزان انجام شود و همچنین اگر خود دانش آموزان در اجرای نمایش به ایفای نقش بپردازند و فقط تماشاگر نباشند بسیار مفید خواهد بود.

۲- در تربیت دینی مثل آموزش نماز و ترغیب دانش آموزان به نماز و نماز جماعت به اصولی باید توجه شود از قبیل اصل تکریم شخصیت، مهربانی، محبت، تدریجی بودن تربیت، اصل آسان گیری به جای سخت گیری، استفاده از روش های غیر مستقیم به جای روش های مستقیم، رغبت و خواستن، تکرار و مداومت اصل الگویی و تشویق و تایید

۳- تلاش معاونان پرورشی و مدیریت مدرسه به تنهایی در تربیت دینی دانش آموزان کافی نیست بلکه با توجه به این که خود معلمان ارتباط بیشتری با دانش آموزان خود دارند قدم های مفیدی در این راه می توانند بردارند و به موفقیت بیشتری دست یابند و این تفکر بعضی از همکاران که تربیت دینی دانش آموزان فقط وظیفه ی مربیان پرورشی است تفکر اشتباهی است.

۴- بسیاری از مشکلات آموزشی و پرورشی دانش آموزان را از طریق اقدام پژوهی میتوان بررسی و رفع کرد.

۵- آنچه در این باب بسیار ضروری به نظر میرسد همسویی تربیت، در خانه و مدرسه می باشد، تا دانش آموزان خود را بر سر دوراهی یا احتمالاً چند راهی تصور نکنند و خلاصه قله ی رفیع تکامل را بدون انحراف و تزلزل فتح نمایند.

پیشنهادهایی برای همکاران

راههای ترغیب دانش آموزان به اقامهٔ نماز

۱- تکریم و شخصیت دادن به دانش آموزان نوجوان

۲- استقبال از نوجوانان و دانش آموزان

۳- اصل مجاورت

۴- تشویق و ترغیب

۵- مسئولیت و تقسیم کار

۶- اصول اعتقادی

۷- تکریم و بزرگداشت نماز

۸- از تحمیل و زور خودداری کنیم.

۹- تخلق به اخلاق و اصول انسانی

۱۰- تغییر در سازمان مساجد و نمازخانه ها

پروردگارا! به ما لیاقت اقامه، تعظیم و تکریم و تبلیغ شایسته «نماز» را عنایت فرما.

منابع

- ۱- اصول تربیت، دکتر علی اصغر احمدی، تهران سازمان انجمن اولیاء و مربیان
- ۲- خانواده و فرزندان در دوره راهنمایی تحصیلی، تألیف استادان طرح جامع آموزشی خانواده
- ۳- مسائل جوانان و نوجوانان، دکتر محمد خداپاری فرد، گروه تحقیقات و تألیفات اداره چاپ و توزیع
- ۴- خانواده و نماز، به قلم جمعی از نویسندگان، مدیریت آموزش تحقیقات و تألیفات
- ۵- نماز در سیمای خانواده، ویراستار دکتر محمدرضا سنگری
- ۶- روشهای پرورش احساس مذهبی نماز در کودکان و نوجوان، دکتر افروز

چکیده :

یکی از راههای تربیت دینی نوجوانان ، شرکت دادن آنها در نماز جماعت می باشد من به عنوان معاون پرورشی ، وظیفه دارم دانش آموزان را نسبت به انجام و یادگیری رفتارهای مذهبی ترغیب نمایم و در تربیت دینی دانش آموزان نقش مهم و تأثیر گذار ی دارم ، که یکی از این رفتارها و راههای تربیت دینی آنان ، خواندن نماز جماعت است .

متأسفانه در آموزشگاه من تعداد کمی از دانش آموزان در نماز جماعت شرکت می نمودند و این مسئله برای بنده تعجب آور بود و بسیار بنده را آزار می داد و طوری شده بود که در همان هفته اول مدرسه تمام اشتغال فکری بنده را این موضوع به خود اختصاص داده بو که چرا دانش آموزان بنده اینقدر کم از نماز استقبال می کنند و چه دلایلی ممکن است که این موضوع رخ دهد ؟ چگونه بنده می توانم دانش آموزانم را به نماز خواندن و شرکت در نماز جماعت مدرسه تشویق و ترغیب نمایم این مسئله را با مدیر ، اعضای انجمن اولیا و دبیران مدرسه در میان گذاشتم و پس از چند جلسه ای که با مدیر ، اعضای انجمن اولیا مدرسه و شورای دبیران داشتم مسائل زیر را به مشورت گذاشتم :

باسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران

اداره کل آموزش و پرورش استان تهران

آموزش و پرورش منطقه ۱۵

عنوان اقدام پژوهی: ترویج فرهنگ کتاب و کتابخوانی در بین دانش آموزان

نام و نام خانوادگی: مهدیه دشتی مرویلی

پست سازمانی: انباردار

نام واحد آموزشی: بتول آقامحمدی

شماره همراه: ۰۹۳۵۳۷۲۷۰۳۵

آخرین مدرک تحصیلی: لیسانس

رشته تحصیلی: تکنولوژی آموزشی

سمت فعلی: انباردار

شماره پرسنلی: ۱۰۴۴۷۵۸

نام و نام خانوادگی همکار اقدام پژوهی: صفیه گرچی

پست سازمانی: معاون اجرایی

نام واحد آموزشی: بتول آقامحمدی

رشته تحصیلی: صنایع غذایی

سمت فعلی: معاون اجرایی

آخرین مدرک تحصیلی: فوق دیپلم

شماره پرسنلی: ۴۰۹۰۱۹۷۰

نام و نام خانوادگی همکار اقدام پژوهی: لیلا مجیدزاده

پست سازمانی: دبیر

نام واحد آموزشی: بتول آقامحمدی

رشته تحصیلی: الهیات

سمت فعلی: دبیر

آخرین مدرک تحصیلی: لیسانس

شماره پرسنلی: ۲۶۱۴۳۶۹۴

موضوع اقدام پژوهی

ترویج فرهنگ کتاب و کتابخوانی در بین دانش آموزان

شماره

تقدیم به:

همه کسانی که برای ثمربخشیدن به درخت علم و اندیشه فرزندان این مرز و بوم
تلاش نموده و عاشقانه به میهن خود خدمت می کنند.

فهرست مطالب

۵	چکیده
۵	واژگان کلیدی
۶	مقدمه
۷	بیان مسئله
۷	توصیف وضع موجود
۸	تجزیه و تحلیل اطلاعات گردآوری شده
۸	ارائه راه حل های پیشنهادی
۹	انتخاب راه حل به صورت موقت
۹	مصاحبه با دانش آموزان
۱۰	اجرای طرح مورد قبول
۱۱	ارزشیابی تاثیر اقدام جدید
۱۱	نتیجه گیری
۱۲	پیشنهادات
۱۵	پیوست ها
۱۶	منابع

چکیده:

پایین بودن سرانه مطالعه در کشور ما که به یک دقیقه در سال می رسد و نیز بیشتر، عدم انگیزه کافی و عدم علاقه دانش آموزان به مطالعه و کتابخوانی باعث شد که این تحقیق به رشته تحریر درآید. هدف از این پژوهش بررسی راهکارهای علاقمند نمودن دانش آموزان به مطالعه و کتابخوانی است. کلیه دانش آموزان هنرستان بتول آقامحمدی شهر تهران به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده است. در انجام این تحقیق از ابزارهایی مانند مصاحبه، مشاهده و بررسی کتب و تحقیقات مربوطه است. مساله ای که بررسی می گردد عبارت است از: علت عدم انگیزه در مطالعه و کتابخوانی دانش آموزان چیست؟ دانش آموزان این آموزشگاه، عدم برنامه ریزی مناسب، نداشتن وقت کافی، نبود کتابدار در مدرسه را از علل عدم کتابخوانی خود ذکر کرده اند.

همچنین صاحب نظران در رفع این مشکل نظرات مختلفی ذکر کرده اند که خلاصه آن عبارت است از: شروع مطالعه و خواندن کتاب باید در سنین پایین و از خانواده شروع گردد، آموزشهای لازم به والدین در خصوص اهمیت مطالعه و نقش آن در زندگی داده شود تا بچه ها با انگیزگی از آن ها به این امر اهمیت دهند، کتابخانه

باید از کتب مختلف با موضوعات گوناگون غنی باشد و وجود یک برنامه زمانبندی مشخص جهت رفتن دانش آموزان به کتابخانه های عمومی و استفاده از امکانات آن ها.

واژگان کلیدی:

مطالعه - یادگیری - دانش آموز

مقدمه:

زندگی در دنیای امروز، زندگی در دنیای اراده است و سعادت و شقاوت هر انسانی به اراده همان انسان رقم می خورد. با اراده و عزم راسخ خود به طرف علم، عمل و کسب دانش و بینش حرکت نمایید که زندگی زیر چتر علم و آگاهی، آن قدر شیرین و انس با کتاب و قلم و اندوخته ها آن قدر خاطره آفرین و پایدار است که همه تلخی ها و ناکامی های دیگر را از یاد می برد. بشریت با همه پیشرفتهایش در علوم و فنون، هنوز در گهواره طفولیت دانش است و تا رسیدن به بلوغ کامل راه طولانی در پیش است. امیدوارم ملتهای اسلامی و ملت بزرگ ایران با یک تحرک فرهنگی گسترده بتوانند مسلمانان را از فقر و تنگناهای علمی درآورند.

کسی که با این دنیای زیبا و زندگی بخش کتاب ارتباط ندارد بی شک از مهم ترین دستاورد انسانی و نیز بیشترین معرفت الهی و بشری محروم است. متأسفانه باید اعتراف کنیم که رواج کتاب و کتابخوانی در میان ملت ما که خود یکی از مشعلداران فرهنگ کتاب و معرفت در طول تاریخ پس از ظهور اسلام بوده است بسی کمتر از آن چیزی است که از چنین ملتی انتظار می رود و این پدیده نیز مانند بیشتر پدیده های ناگوار در کشور ما نتیجه فرمانروایی پادشاهان و فرمانروایان ظالم و فاسد و بی فرهنگ بر این کشور در دوپست سال گذشته است.

نگاهی گذرا به علل موفقیت کشورهای پیشرفته جهان مبین این واقعیت است که بخش عظیمی از این موفقیت ها مرهون توجه به نسل جوان و نوجوان این کشورها و سرمایه گذاری در جهت رشد و شکوفایی استعدادها و آنان بوده است؛ زیرا کودکان و نوجوانان همیشه به عنوان عظیم ترین سرمایه ها و ذخایر معنوی کشور مطرح هستند. بر همین اساس و با عنایت به جوان بودن جمعیت کشور ما آموزش دادن و آگاهی بخشیدن به چند میلیون دانش آموز یکی از شالوده های اساسی در تحقق توسعه و پیشرفت همه جانبه کشور و گامی در جهت پیشبرد هدفهای والای نظام به ویژه جهت رسیدن به چشم انداز ۲۰ ساله کشور است که کتاب و کتابخوانی در این رابطه نقش بسیار مهم و اساسی دارد که باید بیشتر از این مورد توجه قرار گیرد.

از آن جا که فرهنگ کتابخوانی در جامعه ما جایگاه خود را به دست نیاورده و از وضعیت نامطلوبی برخوردار است، لذا باید برای ایجاد رغبت و عادت در کودکان و نوجوانان به مطالعه و کتابخوانی چاره ای جدی پندیشیم. این تحقیق که در همین راستا صورت گرفته سعی می کند مشکل عدم رغبت دانش آموزان به مطالعه را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهد و سرانجام منجر به ارائه پیشنهادهای جهت رفع مشکل گردد.

مرحله اول

بیان مساله

مساله اي که من با آن برخورد داشته ام این است که چه تمهیدات و کارهایی می توان انجام داد تا دانش آموزان از این حالت بی حوصلگی نسبت به خواندن کتابهای غیر درسی بیرون آیند و به دنیای عظیم کتاب وارد شوند. چه علتی دارد که دانش آموزان ما با علاقه تمام ساعتها را در ایام شبانه روز به برنامه های تلویزیون و کامپیوتر و اینترنت و... اختصاص می دهند اما نوبت به مطالعه و کتابخوانی که می رسد بی حوصله و بی انگیزه می شوند. عدم انگیزه و رغبت به کتابخوانی به عنوان مساله تحقیق انتخاب و مورد بررسی قرار می گیرد. «افزایش ترغیب دانش آموزان به کتابخوانی» به عنوان موضوع تحقیق انتخاب و سعی شده موضوع طوری انتخاب گردد که اولاً: نه آن چنان گسترده باشد که نتوان تحقیق کرد و نه آن چنان محدود که موضوع لوذ شود. ثانياً در توان علمی اینجانب بوده و منابع آن در دسترس باشد. بنا بر این سال تحصیلی ۹۶-۹۵ به طور کامل به عنوان زمان تحقیق انتخاب می گردد و از ابزارهایی مانند مصاحبه، مشاهده و بررسی اسناد به عنوان ابزارهای اندازه گیری استفاده شده است.

مرحله دوم:

توصیف وضع موجود

امروزه اهمیت و ضرورت مطالعه و نقش آن در زندگی هر فرد و در پیشبرد اهداف مختلف (اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و...) بر هیچکس پوشیده نیست. متأسفانه سرانه مطالعه در کشور ما بسیار پائین است و میانگین آن در به [دقیقه در سال می رسد که واقعا جای تأسف دارد. از این رو علاقمند نمودن دانش آموزان در سن پایین تحصیل می تواند باعث امیدواری و تحکیم این امر در سالهای آتی باشد. لذا در این خصوص پس از تبادل نظر با همکاران علاقمند و بحث در شورای آموزشگاه، مساله مورد نظریه صورت «افزایش ترغیب دانش آموزان به کتابخوانی» و به صورت ۲ پرسش مطرح گردید:

- ۱- چگونه می توانم دانش آموزان را به کتابخوانی ترغیب نمایم؟
- ۲- چه روشهایی بکار گیرم که آن ها از محیط کتابخانه لذت ببرند؟
- ۳- چگونه از علاقه آن ها به کتابخوانی در جهت تقویت مبانی فکری و عقیدتی آن ها استفاده لازم گردد.

مرحله سوم

تجزیه و تحلیل اطلاعات گردآوری شده

در این مرحله، اطلاعاتی که دانش آموزان از طریق مصاحبه ارائه داده اند، همچنین کتب و تحقیقاتی که پیرامون این موضوع نوشته شده تجزیه و تحلیل صورت می گیرد.

عدم توانایی در نوشتن یک مقاله یا انشای خوب، املائی ضعیف بچه ها، داشتن واژگان و خزانه لغات کم از علائم عدم مطالعه کافی است، همچنین عدم توانایی در بیان خوب و سخن گفتن در جمع از مشاهده خودم دریافتیم که یکی از علائم، عدم مطالعه است.

۱- کار مطالعه و کتابخوانی باید از سنین پایین (حتی قبل از دبستان از خانواده) شروع شود و شالوده اینکار از ابتدا گذاشته شود.

۲- آموزش های لازم به والدین درخصوص اهمیت مطالعه و نقش آن در زندگی امروز داده شود تا بچه ها با الگوگیری از آن ها در آینده اهمیت بیشتری به مطالعه و کتابخوانی دهند.

۳- خرید کتاب متناسب با سن، علاقه و نیاز دانش آموزان (کتابخانه باید از کتب مختلف در زمینه های گوناگون غنی باشد تا هر کس به تناسب سلیقه و نیاز خود دسترسی به موضوع مورد علاقه داشته باشد).

۴- وجود یک برنامه زمانبندی شده که طی آن دانش آموزان بتوانند به راحتی به کتابخانه مراجعه نمایند، همچنین وجود یک کتابدار آشنا به مسائل تعلیم و تربیت می تواند بسیاری از مسائل مربوط به کتابخوانی را رفع نماید.

۵- بقیه دبیران به تناسب وقت کلاس، دانش آموزان را به کتابخانه ببرند و تکالیفی به آن ها دهند که جواب آن منوط به استفاده از کتابخانه باشد.

۶- در هفته کتاب ضمن برپایی نمایشگاه و فروشگاه کتاب از دانش آموزانی که بیشترین تلاش در امر کتابخوانی داشته اند تقدیر و تشکر شود.

۷- از صاحب نظران و متخصصان دعوت شود تا دانش آموزان با تجارب آنها آشنا و اهمیت این موضوع را از زبان آنها بشنوند.

مرحله چهارم

انتخاب راه حل به صورت موقت

پس از تجزیه و تحلیل کلی اطلاعات گردآوری شده که بر اساس گفته های دانش آموزان در قالب مصاحبه مطرح شده بود و نیز پرسش از همکاران به نظر رسید از میان ۷ پیشنهاد مطرح شده در مرحله قبل یکی از بقیه بهتر بود که به عنوان راه حل موقت همراه با دلیل آن انتخاب می گردد و پیرامون رد دلایل دیگر نیز بحث می شود.

دلایل انتخاب و رد پیشنهادات

ردیف	پیشنهادات	رد/قبول	دلایل رد یا قبول پیشنهادات
۱	کار مطالعه و کتابخوانی باید از سنین پایین(حتی قبل از دبستان از خانواده) شروع شود و شالوده اینکار از ابتدا گذاشته شود.	رد	زمان بر بودن پیشنهاد
۲	آموزش های لازم به والدین در خصوص اهمیت مطالعه و نقش آن در زندگی امروز داده شود تا بچه ها با الگوگیری از آن ها در آینده اهمیت بیشتری به مطالعه و کتابخوانی دهند.	رد	عدم توانایی محقق در اجرای پیشنهاد
۳	خرید کتاب متناسب با سن ،علاقه و نیاز دانش آموزان .	قبول	توانایی خرید توسط مدرسه و مقرون به صرفه بودن از لحاظ زمان
۴	وجود یک برنامه زمانبندی شده که طی آن دانش آموزان بتوانند به راحتی به کتابخانه مراجعه نمایند، همچنین وجود یک کتابدار آشنا به مسائل تعلیم و تربیت می تواند بسیاری از مسائل مربوط به کتابخوانی را رفع نماید.	رد	زمان بر بودن پیشنهاد
۵	بقیه دبیران به تناسب وقت کلاس، دانش آموزان را به کتابخانه ببرند و تکالیفی به آن ها دهند که جواب آن منوط به استفاده از کتابخانه باشد.	رد	عدم همکاری بعضی از دبیران
۶	در هفته کتاب ضمن برپایی نمایشگاه و فروشگاه کتاب از دانش آموزانی که بیشترین تلاش در امر کتابخوانی داشته اند تقدیر و تشکر شود.	رد	مقرون به صرفه نبودن از لحاظ اقتصادی
۷	از صاحب نظران و متخصصان دعوت شود تا دانش آموزان با تجارب آنها آشنا و اهمیت این موضوع را از زبان آن ها بشنوند.	رد	عدم توانایی مدرسه ،مقرون به صرفه نبودن از لحاظ اقتصادی

مرحله پنجم

اجرای طرح مورد قبول

پس از انتخاب راه حل، برای اجرای آن برنامه ریزی کرده همچنین پیشرفت و موانع و مشکلات کار را یادداشت نمودیم که عبارتند از:

الف: پیشرفت:

۱- همکاری کامل مالی مدیر و اختصاص مبلغی جهت خرید کتاب که در سهولت کار نقش مهمی داشت.

۲- همکاری دانش آموزان

ب: موانع و مشکلات:

۱- عدم امکان خرید همه کتبی که مورد علاقه و نیاز دانش آموزان بود.

۲- عدم توانایی مالی مدرسه در خرید همه کتب.

۳- همکاری نکردن عده ای از دبیران در جهت معرفی کتب متناسب با رشته تدریس آنان.

۴- نزدیک شدن به پایان سال تحصیلی و عدم مطالعه خیلی از کتب خریداری شده.

مرحله ششم

ارزشیابی تاثیر اقدام جدید

در این مرحله به منظور ارزشیابی و قضاوت در مورد اجرای طرح اطلاعات به دست آمده را مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهیم. به طور میانگین ۷۰٪ از دانش آموزان تغییرات به وجود آمده را تایید کرده اند و این کار مورد رضایت آن ها بوده است و به عنوان اولین و مهم ترین مخاطب تغییرات به وجود آمده را تایید نموده اند.

نتیجه گیری

بدون تردید رشد و تعالی جامعه تا حد زیادی به میزان علم و آگاهی افراد آن از علوم، فنون و مسائل مختلف بستگی دارد. کودکان و نوجوانان نیز در مسیر آمادگی برای زندگی فردا به علم و آگاهی در زمینه های گوناگون نیاز دارند و مطالعه کتاب این امکان را به آنان می دهد که سیاهی جهل و نادانی را از خود دور کنند و به سوی سعادت و خوشبختی قدم بردارند. آنان در هر زمینه ای که به اطلاعات و آگاهی نیاز داشته باشند می تواند از کتاب بهره گیرند و هر چه بیشتر مطالعه کنند از آگاهی بیشتری برخوردار می شوند که همین امر می تواند در زندگی آینده شان تاثیر به سزایی داشته باشد.

مطالعه موجب شکل گرفتن ارزشهای گوناگون در ذهن انسان می شود، حساسیت او را رشد می دهد و احترام به دیگران را در او شکل می بخشد. رضایتی که انسان از مطالعه به دست می آورد او را متکی به خود بار خواهد آورد. سنوالاتی که در حین مطالعه مطرح می شود موجب می شود که او فردی خلاق بار آید.

آری می شود کاری کرد که دانش آموزان ما با کتاب سر و کار داشته باشند و به همان اندازه که به بازیهای کامپیوتری علاقمندند به کتاب نیز علاقمند شوند. این هنر ماست که زمینه چنین کاری را در آنان فراهم آوریم. ما که مسئولیت فرهنگ سازی اجتماع را به عهده داریم وظیفه داریم که کاری کنیم فرهنگ مطالعه در مدارس نهادینه شود و این فرهنگ به اجتماع کشیده شود.

مقام معظم رهبری در جمله ای فرمودند: «اگر اهل مطالعه نیستید بهتر است مسئولیت نداشته باشید.» یعنی ما که مسئولیتی داریم باید خود اهل مطالعه باشیم تا بتوانیم شاگردانی تربیت کنیم که اهل تحقیق و مطالعه و پژوهش باشند.

به امید روزی که سرانه مطالعه در کشور ما بسیار بالاتر از این شود.

چگونه نوجوانان را به مطالعه علاقه‌مند کنیم؟

عشق به مطالعه دروازه‌ی دنیای یادگیری، فرهنگ و اندیشه را به روی نوجوانان می‌گشاید. در ایجاد این عشق و تعمیق و تبدیل آن به نیاز معنوی کودک و نوجوان، خانواده، گروه همسالان، آموزگاران و کتابداران نقش مهمی دارند.

در کشور ما به ویژه در سال‌های پایانی دبیرستان، مطالعه‌ی غیردرسی و تشویق دانش‌آموزان به مطالعه‌ی آزاد اغلب با مقاومت پدران و مادران روبه‌رو می‌شود. به نظر آن‌ها فرزندان‌شان باید روی خواندن درس‌ها تمرکز کنند، در ساعات فراغت تست بزنند و برای کنکور آماده شوند. مطالعه‌ی آزاد مانع موفقیت فرزندان‌شان در کنکور می‌شود. فشار درس‌ها و اضطراب کنکور هم به حدی است که خود دانش‌آموزان نیز گرایش به مطالعه‌ی نشان نمی‌دهند و تنها کسانی به مطالعه‌ی غیردرسی ادامه می‌دهند که از کودکی عادت به کتابخوانی داشته‌اند.

با توجه به این مشکلات، لازم می‌دانم شیوه‌های علاقه‌مند کردن نوجوانان ۱۱ تا ۱۶ ساله به مطالعه و راهکارهای عملی در این زمینه را برای پدران، مادران و آموزگاران در دو بخش ارائه کنم.

رهنمودهایی برای پدران و مادران

پدران و مادران چگونه می‌توانند فرزندان‌شان را به کتابخوانی پرورش دهند؟

-اگر می‌خواهید فرزندان‌تان به خواندن عشق بورزد خود را به جریان داستان‌ها بسپارد و در پایان، کتاب را در حالی کنار بگذارد که تحت تأثیر آن قرار گرفته و تغییر کرده است، باید خودتان الگوی رفتاری فرزندان‌تان باشید. آن‌ها باید ببینند که شما از هر فرصتی برای مطالعه استفاده می‌کنید و از این کار لذت می‌برید. گرچه انتقال سلیقه و پسند به فرزندان کار ساده‌ای نیست، الگوهای رفتاری به طور غیرمستقیم و آزادانه تأثیرگذارند.

-اطلاعاتی را که از مطالعه ی کتاب به دست می‌آوردید با دیگران تقسیم کنید. با طرح پرسش‌های هوشمندانه و جدی و گفت‌وگو با فرزندان درباره ی کتابی که خوانده‌اید و نظرخواهی از او، نوجوان درگیری شما با متن را درک می‌کند و می‌آموزد که علاوه بر سرگرمی، برای به‌دست آوردن اطلاعات نیز باید مطالعه کند.

- درباره ی کتاب‌های مورد علاقه ی خود در نوجوانی با فرزندان تان حرف بزنید. آن‌ها در این سن دوست دارند از احساسات شما در آن زمان آگاهی پیداکنند. سعی کنید صمیمانه درک کنند شما هم زمانی نوجوان بوده‌اید و توانایی‌ها و علاقه‌های تان هم در حد سن خودتان بوده است و حالا آن‌ها را به یاد دارید. این کار درهای ارتباط و گفت‌وگو در زمینه ی کتاب و کتابخوانی را میان شما و فرزندان تان می‌گشاید.

- روزنامه را به شکل خانوادگی بخوانید. برای نوجوانان، صفحه ی حوادث یا کاریکاتورها جذاب اند. سعی کنید نوبت خواندن میان افراد خانواده بگردد. یک شب شما، یک شب همسرتان و بعد پسر یا دخترتان. درباره ی مطالب روزنامه با همسرتان حرف بزنید. حتی اگر فرزندان تان مشغول کارشان باشند، چنین گفت و گو هایی تاثیرگذارند.

- برای نشان دادن سودمندی خواندن، نمونه های عملی ارائه دهید. اگر غذای خوشمزه‌ای پخته‌اید، بگویید که از فلان کتاب دستور پختش را برداشته‌اید، یا الگوی کارستی تان را از یک کتاب یا نشریه در آورده‌اید. برای تعمیر بعضی از وسایل، اگر کتابی با این موضوع در کتابخانه دارید، با کمک فرزندان از آن برای تعمیر وسیله ی مورد نظر استفاده کنید.

- با نوجوان تان یا اگر امکان دارد همه ی افراد خانواده به کتابخانه بروید. قفسه‌ای را در خانه معین کنید که کتاب‌های امانت گرفته شده را در آنجا بگذارید. این کار، به جز کمک به حفظ کتاب‌های امانت گرفته شده، سبب می‌شود نوجوان شما به کتاب‌هایی هم که شما یا همسرتان یا خواهر و برادرش امانت گرفته‌اند، نگاهی بیندازد.

- رفتن به کتابفروشی، بازدید از نمایشگاه‌های کتاب و... را در برنامه های جمعی خانواده بگذارید.

- بازی‌هایی را که نوجوانان از آن لذت می‌برند و نیاز به اطلاعات دارد، شناسایی کنید و آن‌ها را به استفاده از کتاب‌های مناسب در این حوزه رهنمون شوید.

- برای خانواده دفتر یادگاری درست کنید. این دفتر بخشی از تاریخ خانوانگی است. خاطرات تان را از کودکی هر یک از فرزندان تان بنویسید. خواندن این مطالب برای نوجوانان بسیار جذاب است و مطالعه را برای آن‌ها لذت بخش می‌کند.

- با اعضای خانواده به گردش‌های دسته‌جمعی در طبیعت، دیدن موزه‌ها، نمایشگاه‌ها و بناهای تاریخی بروید و از این راه افق دید خود و نوجوانان تان را گسترش دهید.

- لذت خود را از خواندن جمله‌های زیبا و پرمعنا نشان دهید. این جمله‌ها را تکرار کنید. اگر فرزندان در باره ی این جمله‌های کتاب از شما بپرسد، صحنه‌های آن را اجرا کنید. برای نمونه نقش روباه یا سازه کوجولو را بازی کنید. اگر نوجوانان لذت خواندن را حس کنند، بدون شک به مطالعه روی می‌آورند.

- میان ادبیات و مناسبت های ملی و مذهبی رابطه برقرار کنید. به خاطر این مناسبت ها ، کتاب هایی را در این زمینه ها به فرزندان تان معرفی کنید، تجربه نشان داده است که نوجوانان به خواندن این کتاب ها علاقه نشان می دهند.

- کتاب هایی را که از روی آن ها فیلم یا انیمیشن ساخته شده است، تهیه کنید. بعد از خواندن کتاب ، وقتی فرزند شما شخصیت ها و حوادث را در ذهن خود مجسم کرد، فیلم را با او ببینید و با هم درباره ی تصور فیلمساز و تفاوت آن با تصور خودتان و فرزندان گفتگو کنید.

- کتاب هایی را که فرزندان می خوانند، بخوانید و با او درباره ی آن ها گفتگو کنید. نوجوانان دوست دارند نظر های خود را بیان کنند. نظرات شان را بشنوید. در صحبت های خودتان میان داستان ها و زندگی واقعی ارتباط برقرار کنید تا نوجوان بتواند با شخصیت ها همانندسازی کند.

- از تلویزیون، رایانه و ... به شکل متعادل استفاده کنید، تا خانه محیط مناسبی برای خواندن باشد.

در پایان و مهمتر از همه، کتاب را برای فرزندان تان مسترس پذیر کنید. مواد خواندنی مناسب نوجوانان را در کتابخانه ی خانگی جمع کنید. داشتن یک کتابخانه در منزل چندان مشکل نیست. هر جا می روید، همراه خودتان کتاب ببرید (مسافرت، مطب پزشکی و...) به دوستان و نزدیکان کتاب هدیه بدهید. بگذارید فرزند شما متوجه شود که خرید کتاب در سبد خرید خانواده جای خود را دارد.

رهنمودهایی برای آموزگاران و دبیران

- داستان های کوتاه را برای نوجوانان بخوانید و در نقطه ی حساس ، خواندن را قطع کنید و از آن ها بخواهید خودشان آن را تمام کنند و نوشته های شان را در جمع بخوانند. نوجوانان کنجکاو ندانند خود نویسنده چه نوشته است؟ نوشته ی او چه شباهتی با نوشته ی آن ها دارد. سپس کتاب یا کپی داستان را در اختیارشان بگذارید. بی گمان با اشتیاق بقیه ی داستان را می خوانند.

- بین کتاب ها ارتباط برقرار کنید. کتاب های مختلف یک نویسنده را معرفی کنید و از دانش آموزان بخواهید هر کدام را که می خوانند در کلاس درباره ی آن صحبت کنند. این کار می تواند آن ها را به دیدگاه نویسنده، سبک و میزان تأثیر آثارش رهنمون شود. سری کتاب ها را در اختیار کودکان بگذارید.

- نشست های بررسی کتاب ترتیب دهید. از دانش آموزان بخواهید همه، کتابی را که معرفی می کنید، بخوانند و برداشت ها، نظرها و احساسات شان را درباره ی آن بنویسند. فرصت دهید به نوبت نظرات شان را بخوانند و درباره ی اختلاف نظر های شان با هم گفتگو کنند.

- نوجوانان از خواندن آثار پیچیده تر و دشوارتر لذت می برند. آن ها را با پرسش، به بحث و گفتگو درباره ی کتاب بکشانید. همچنین جلسات بحث و گفتگو در مورد مسائل مختلف نوجوانان و برنامه های تلویزیون ترتیب دهید. فرصت دهید همه نظر بدهند، حتی نظر بعضی ها را که داوطلب نمی شوند، بپرسید. از کتاب هایی در زمینه ی آن موضوع نقل قول کنید. نوجوانان چون دوست ندارند در جمع "کم بیاورند"، باین گفتگوها انگیزه ی خواندن پیدا می کنند.

- جلسات معرفی کتاب در کلاس داشته باشید. بهتر است هر بار چند عنوان کتاب از یک نوع ادبیات انتخاب کنید. برای نمونه، ۱۰ عنوان کتاب طنز به کلاس ببرید. نام کتاب و نویسنده را بگویید و قسمت‌هایی از هر کتاب را که انتخاب کرده‌اید، بخوانید. در کلاس فضای خنده و شادی حاکم می‌شود. بسیاری از دانش‌آموزان برای من نوشته‌اند: "من تا حالا فکر می‌کردم کتاب یعنی کتاب‌هایی که پدرم می‌خواند و حوصله نداشتم آن‌ها را بخوانم. اما حالا فهمیده‌ام که می‌توانم کتاب بخوانم و لذت ببرم و بخندم".

- در وضعیت فعلی کشور ما که بسیاری از والدین فکر می‌کنند مطالعه‌ی کتاب‌های غیردرسی، فرزندان‌شان را از درس خواندن باز می‌دارد و خود دانش‌آموزان هم وقت کمتری برای مطالعه‌ی آزاد دارند، کتاب‌هایی با موضوع‌های برنامه‌ریزی درسی، مدیریت زمان و آموزش مهارت‌های دیگر برای درس خواندن معرفی کنید.

- سعی کنید فهرستی آماده از گونه‌های مختلف ادبیات متناسب سن دانش‌آموزان‌تان داشته باشید تا به فراخور علاقه‌ی هر یک در اختیارشان بگذارید.

انتخاب کتاب باید با توجه به شناخت درک و گنجینه‌ی واژگان دانش‌آموز در سن ۱۱ تا ۱۶ سالگی باشد. در این سن نوجوانان نسبت به مسائل انتزاعی از اصول منطقی و استدلالی سود می‌جویند، می‌توانند مسؤلیت بپذیرند، به شدت خواهان استقلال هستند و حس عدالت خواهی و قد علم کردن در مقابل کاستی‌ها دارند، نسبت به نژاد و فرهنگ خود متعصب‌اند، جامعه‌پذیر هستند و آماده‌اند مفاهیم غلط را مورد تجدیدنظر قرار دهند. از طرف دیگر به سبب تغییرات سریع در روند رشد جسمی‌شان، دچار احساساتی همچون کمروبی، نگرانی برای ظاهر خود و... می‌شوند. شناخت این روحیات، در انتخاب کتاب‌های مناسب برای آن‌ها به شما کمک می‌کند.

و سرانجام، برای تابستان به کمک خود دانش‌آموزان یک برنامه‌ی مطالعاتی پیشنهاد کنید. اگر امکان دارد هفته‌ای یک روز در مدرسه پایگاه کتابخوانی بگذارید تا ارتباط دانش‌آموزان با مطالعه قطع نشود.

منابع

- ۱- احمدوند، محمدعلی، و مهجور، سیامک رضا. (۱۳۸۴). آشنایی با فعالیتهای فرهنگی اجتماعی. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
- ۲- ایزدی بگلانه، مهزی. (۱۳۷۹). بررسی وضعیت کتابخانه های آموزشی راهنمایی و متوسطه قم. پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه اهواز.
- ۳- چراغی، مرتضی. (۱۳۸۵). بررسی ویژگیهای واحد آموزشی موجود از دیدگاه دبیران و دانش آموزان و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی در دوره متوسطه مردشت. پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه آزاد اسلامی.
- ۴- رفیعی، محسن. (۱۳۸۱). بررسی کمی و کیفی کتابخانه های آموزشی مردشت و مقایسه با استانداردهای کتابخانه ملی کشور. پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه آزاد اسلامی.

اداره کل آموزش و پرورش استان تهران

آموزش و پرورش منطقه ۱۵

تاییدیه اقدام پژوهی

بدینوسیله تایید میشود سرکار خانم مهدیه دشتی مرویلی

در طول سال تحصیلی ۹۵-۹۶ اقدام پژوهی خود را با

عنوان: ترویج فرهنگ کتاب و کتابخوانی در بین دانش آموزان

در واحد آموزشی بتول آقامحمدی اجرا نموده اند.

نام و نام خانوادگی مدیر واحد آموزشی: مریم بالامحله

امضا و مهر

تاریخ